NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 18. januaria 1854. *List 5.*

Kmetovavci pazite,
da vam žito in detelja ne bo gnjila pod snegom!

Ozimina je pod snegom, ki je na zmerzle tla padel, prav dobro shranjena. To je znano vsakemu kmetovavcu. Če je pa po južnem vremenu ali dežju sneg začel kopneti, po tem pa je zopet zmerznilo, se napravi terda snežena skorja čez in čez, in to je silno nevarno za žito in deteljo. Skoz tako terdo skorjo ne more zrak do zemlje, in ker zemeljna soparica pod snegom zaderžana žitne in deteljne kali pregreje, začnejo gnjiti pod to odejo.

V 9. listu lanskih „Novíc" je bilo to natanko popisano pod nadpisom „poučna povest za naše kmetovavce" in priporočevano je bilo, naj se razruši ledena skorja, da soparica zemlje odduške dobi in zrak do ozimine more. Opravi se to, če ni preveč snega s konji, voli ali kravami, ki se po 5 ali 6 čevljev saksebi prepelujejo po njivi, da razrušijo skorjo. Če je snega veliko, se mora skorja z drevesom preorati.

Letos je sneg padel na zmerzle tla; na pervič padenega je po več krajih deževalo in južno vreme nastopilo; sedaj je začelo spet zmerzovati in bo morebiti še huje zmerzovalo, — ozimina je tedaj tù in tam v nevarnosti gnjiti. Ti nevarnosti se pride lahko v okom, ako se storí, kar vam svetjemo. Da pa to tudi gotovo pomaga, ni treba več skušati, — je že do dobrega skušeno in poterjeno.

Kjer tedaj po kopnelem snegu se napravlja ledena skorja čez njivo, hajd! s konji, voli ali kravami po nji!

Ljudoljub.

Živinozdravilska skušnja.

(*Govejo živino obvarovati kuge*) priporoča nek poljsk kmetovavec česenj. Nekoliko kosčikov česnja razmučkanega se daje s kosčikom kruha ali s krompirjem vred vsaki dan zdravi živini na tešč. Velika česnjeva moč kugo zabraniti se je posebno očitno pokazala v nekem hlevu, kjer je 6 telic, ki so dobivale vsaki dan česnja, zdravih ostalo, vse krave pa, kterim se zavolj zopernega duha, ki ga mleko dobí po česnju, ni česenj dajal, so pocepale v ravno tistem hlevu. — Damo, kakor smo prejeli; porok pa nočemo biti, da je gotovo.

Živinoreja na Holandskem,
in kaj bi se smeli naši živinorejci učiti od nje.

(Dalje.)

Postave za plemenske bike so ojstre. Noben bik ni pripušen za pleme, ako ni poterjen za to. Ne da bi smel kak kmetovavec po svoji glavi ravnati. Kdor pripuša bika nepoterjenega za pleme, plača vsakikrat 3 gold. kazni; polovico tega dnarja prejme, kdor je zatožil tacega prestopnika, polovico pa prejmejo ubogi tistega kraja.

Občinski bik se vodi po vaséh okoli, in scer od mesca majnika do konca velicega serpana po vaséh, ki so mu predpisane, in prav počasi. Kadar pride do vasí, zatrobi z rogom, da zvejo vsi kmetje, da je tukaj. Kdor ga za svojo kravo vpotrebuje, plača pol goldinarja. Število krav je predpisano, čez ktero se ne smé rabiti. Le popolnoma zdrave krave se smejo pripušati, in po teletu ne pred ko o 6 tednih. Tudi o tem se kaznuje vsak prestopek. Za presojo vsega tega, so v vsaki okolici zvedeni sosedni možje izvoljeni, kteri čujejo nad tem, in tudi nad tem, kako tisti živinorejec, kteremu je občinski bik izročen, ga glešta in oskerbuje. Poleti mora bik preskerbljen biti z dobro pašo, v hlevu pa scer z dobro klajo in lanénimi prešami; mora biti pridno snažen in pozimi v gorkem hlevu. Mesca listopada se pobira od vasčanov, kar je pri njih bik zaslužil.

Ako se posestnik občinskega bika pregreší zoper postavo na kakoršno koli vižo, plača pervikrat en goldinar, drugikrat 3 goldinarje v dnarnico ubozih, tretjikrat mu vzamejo živino.

To so poglavitne postave za živinorejo na Holandskem. Kaj ne, če bi pri nas take postave imeli, kako bi kmetje naši godernjali in jezike brusili rekoč: „kaj, s svojo živino ne bom smel ravnati, kakor bi hotel? tega mi še manjka!" Na Holandskem ne godernja in zabavlja nihče. Vsak previdi, da take ojstre postave so le samim živinorejcom v prid in dobiček, in vsak se radovoljno ravná po njih. Zato pa imajo tudi tako lepo in koristno (nucno) živino. Drugod ravnajo kmetje po svoji glavi, nobena postava jih ne veže, — zato pa imajo tudi po svoji glavi — slabo živino. Komur svetovati ni, mu tudi pomagati ni. (Dalje sledí).

Čisti zrak u delavnicah.

(Konec.)

Da se tedaj zrak u delavnicah ne pokvari, ali da se mu škodljive stvarice ne primešajo, naj se ravná takole:

1. Kadar se nova delavnica napravlja, naj se tako napravi, da prost čist zrak zamore va-njo.

2. Kjer se pa delavnica že ima, ki je čistemu zraku težko pristopna, naj se popravi in prepihu odprè. Kako se pa to napravi, bo vsak zveden mojster, kteremu se dá delavnica prezidati ali prenarediti, povedati vedel.

Bolj ko je delavnica prostemu zraku pristopna, manjši zamore biti nje prostor za toliko delavcov. Se vé da zavolj potrebne gorkote, in da ni preveč prepiha, se pa mora tudi skerbeti, da se naredí kakor je prav. Pervi pogoj zdravja, neoverano dihanje, je pa vendar s tem izpolnjen. Mraz brani dobra peč; prepihu, ki bi delavcom škodovati

utegnul, se pa v okom pride z napravo oduškov, ki znotranji zrak z vunanjim menjajo.

Kar drugo utiče, namreč pokvarjeni zrak vedno čistiti, omenimo tole:

Pokvarjeni zrak se nar bolje čisti, če se prosti čisti zrak u delavnico pripuša. To se godí po odpertinah, ki so zgorej na oknih napravljene. Ako je prepih presilen, naj se od znotrej zapreti dajo.

Omenjene odpertine pa morajo visoko nad okni napravljene biti, ker po dihanju in sožiganju pokvarjeni in zajedno sogreti zrak le kviško tiší, torej le po na kviškem napravljenih odpertinah oditi zamore. Takih odpertín mora pa po prostornosti delavnice več biti; vsaka mora tudi nar manj 5 palcov široka biti, če se hoče doseči, kar smo ravno svetovali.

Priporočajo še druge umetne naprave, zrak po zapertih krajih čistiti, kakor izpeljavo zraka pokvarjeniga skozi dimnik, vetreno peč itd. Opisovanje takih naprav bi pa prostemu bravcu ne pomagalo veliko, ker le zveden mojster zamore kaj takega izpeljati po potrebi kraja in raznih okoljšin. J. Š.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Mnogoverstna koristnost ognja.

Oginj je prav za prav občno orodje vsih umetnost in vsih naših potreb.

In da bi človek ta za svoje ohranjenje neobhodno potreben živelj najdel v svojo vedno rabo povsod, ga je Stvarnik ne le v vodo in v zrak, temuč tudi v vse mastne, oljnate in mnoge druge rečí djal in spravil. In koliki blagoslov je gorljiva snova, ki je je treba, da se oginj ohrani in dostojno redí! Brez nje bi nar važniši koristi pogrešali in nar veče nevgodnosti terpeli. Kaj druzega bi bil brez ognja veči del našega časa pozimi, ko nepreneslјiva tema? O sončnem zahodu bi prenehale nar prijetniše opravila, ki nam jih svetloba napredovati pomaga. Treba bi nam bilo v miru sedeti ali s strahom in nevarnostjo po temi tapati. Mislite si, bratje moji, kako žalostna bi bila naša osoda, ako bi v dolzih zimskih večerih ne vživali veselja druževnosti, ne domá brati, pisati ali delati ne mogli. Kako netečna in celò nezdrava bi bila večidel hrana, ki jo zemlja rodí, ako bi se pri ognju saj nekoliko ne prekuhala, omečila in pripravila.

In od kod bi druge potrebe in vgodnosti življenja dobivali, ako bi nam jih rokodelci in umetniki s pomočjo ognja napraviti ne mogli? Brez ognja bi ne bili v stanu svojih oblačíl tako mnogoverstno barvati, rud ne topiti, mečiti in čistiti, peska ne v steklo spremenjati, iz kamnja ne apna napravljati, in gline ne žgati za mnogoverstno posodo in pripravo. In tisti podzemeljski oginj, ki dela vrelce, iz kterih izvira zdravilna voda toplíc, koliko tisuč in tisuč bolezin je že pregnal! Cela narava z vsim svojim bogastvom bi nam bila brez ognja večidel nekoristna in brez milote.

Pa ostanimo le pri dobroti, ki jo ta čas ognju zahvaliti imamo. Kolikošna okrepčava nam je sedaj, ko nas po ognju sogreta izba sile premerljivo merzlega zraka varuje! Ko bi nam gorkota ognja ne dajala nekakšne delavnosti in nas ne okrepčevala, bi bili prisiljeni, zimo preživiti v nar hujšem mrazu brez dela ali saj z neprijetnimi občutlejí. Koliko bi terpeli starčiki in po boleznih oslabljeni, ko bi v svojem suhem telesu dobrotljive gorkote ognja ne občutili! Kako žalosten bi bil stan dojivčikov in mladih otrok, ko bi jih gorkota ne krepčala in ne jačila! O vi reveži, kterim se vsi udje mraza tresajo, kako radi bi dali iz svojega pičlega zaklada nekoliko grizljejev kruha, da bi si derv pripravili —iz serca vas pomilujem. Vaše nadloge mi stavljajo pred očí novo stran moje sreče, ktere nisim še po nje vrednosti cenil, in me dolžnosti še silniše opominjate, da naj svojega nebeškega očeta tudi za gorkoto ognja zahvalujem.

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Pervi članek.

(Dalje.)

§. 4. Poedini noriški rodovi.

Poedini rodovi Norika so bili Noričani [1]), ktere Ptolomej kraj Noreje postavlja, in Tauriščani [2]), ktere pa Strabon [3]) samo za posebno pleme Noričanov ima, in tudi Plini jih ni razločil na tanko, ker pravi: „quondam Taurisci, nunc Norici appellati“, nekdaj so se Tauriščani zvali, zdaj Noričani. Mi bomo obširniše od njih v zgodovinskem pregledu govorili. Tudi celtiški Boji se štejejo med stanovnike Norika [4]).

Razun teh večjih je mnogo manjih rodičev stanovalo v Noriku, kakor Sevaces, kteri po mojem so bili prebivavci kraj Save — Savci — Posavci; nekteri jih iščejo v okolici turoljskega mesta Švac [5]). Dalje Alauni [6]), kterih ime vsi pisatelji izpeljujejo od celtiške besede halen, sol, Salz; ali vendar tudi slovenski jezik ima prav čedno koreniko in ta je hal, lužiški hol', gol', Heide, halda, Bergfutter, Viehfutter, torej Alauni = Holani, Goljani. Glasnik *h* se pri planinčarjih Slovencih še dan današnji na početku redko čuje, na primer: *i*tro namesto *h*itro, *o*čem namesto *h*očem, o = a *a*ča namest *o*ča, g*a*ra namesto g*o*ra. Zna tudi biti, da koren tega imena je iskati v sanskritski besedi halin [7]), kar pomeni kopač, in tako bi si razjasnili lastne imena Capatius (kapač) na rimsko-slovenskih kamnih, in to ime bi torej bilo rodoslovno, kakor je ime Paneus, Panamus, Cupitius, Cupitianus, Cupitus, Cupetinus. Vendar ne branim terdoglavno slovenskosti tega v Noriku prebivavšega roda, ker iz točnih virov vem, da so se iz Galie preselivši Celti v severno-zapadnem Noriku naselili [8]).

Razun teh rodov so še v Noriku stanovali Ambisonti [9]). Schönleben jih stavlja kraj koroške reke Lisar, drugi kraj Igote. Imenujejo se tudi Ambicilli, nekteri so jih iskali kraj reke Sile (Gail), ali na rimskih popotnih tablah najdemo Silane, kteri so preje Silavci, kakor pa Ambicilli, ktere jaz kraj reke Ziller na Turoljskem iščem.

Razun teh še so stanovali v Noriku Ambidravi [10]) — Pozdravljani kraj koroške Drave, Serreti in Serapili naj berže kraj štajerske Drave.

(Dalje sledí).

---

[1]) Ptolomej II. 14. — [2]) Plin. III. 24. 27. — [3]) Strabon IV. 206. — [4]) Plini III. 24. 27. — [5]) Tudi Schönleben je Sevaces kraj Save postavil. — [6]) Ptolomej II. — [7]) Eichhoff 139. — [8]) Med te celtobojiške plemena štejem Byruste prebivavce na Turoljskem v okolici rečice Rienz z glavnim mestom Litamum. Lithan, lethan se veli v celtiškem jeziku širok, latus. (Dr. Zeus Gram. Celt. str. 15. 82. 100.) Riguske, ktere Muhar kraj Juna postavlja, z glavnim mestom Bedajom, in Suanetes z mestoma Laciacum in Tergolape (glej Muhar Tab. Nor. Rom.) — [9]) Muhar Tab. Noric. Rom. — [10]) Dr. Zeus v svoji celtiški slovnici (str. 75.) se trudi besedo Ambi razlagati im, imm, imme, circa, okoli in skoz, imbed, copia, ops; vendar nam korenike od Drave ne pové. Po naših mislih ni ambi nič druzega kakor gerško αμβι circa. Ambidravi, tedaj okoli

Ozir po svetu.

Bosfor ali carigradški kanal.

Tako se imenuje morska ožina poleg Carigrada, ki zedinjuje marmorno morje s černim morjem. (Gerško ime Bosfor pomeni po našem goveji brod, ker je po pravlicah starodavnih neka u kravo spremenjena kraljevna, z imenom Io, ta zalív nekdaj bila preplavala). Ta morska pot na njenem nar ožjem kraju je 2100, na nar širokejem pa 11.400 čevljev široka.

Na europejski strani in scer na zapadnem izhodu Bosfora leží Carigrad (Istambol, Konštantinopel), glavno in stolno mesto (grad) turškega carstva. Vštric, na aziatski strani, je Skader (Skutari), predmestje Carigradško.

Dardanele.

Ožina morska med egejskim in marmornim morjem se imenuje Helespont. Dolga je 8, široka četert do 1 milje. Uterjena je s 4 gradiči, ki se zovejo Dardanele; dvoje njih leží na europejski, dvoje pa na aziatski strani. Terdnjave te so ključ in obrana Carigrada, ker branijo prihod do njega.

Okolica Helesponta je verlo znamenita, ne samo zavolj lepote in tverdine, temoč tudi iz povestnice nam je znana. Ondi je namreč silni Kserkses, kralj perzijanski, most bil zagradil, prevêsti vojsko svojo nebrojno, in podjarmiti Grecijo, kar pa ni dosegel (leta 480 pred Kristovim rojstvom.)

Sinope.

Ker se od tega časa, kar so Rusi Turkom toliko bark *sožgali*, *mnogo govorí od mesta* Sinope, kjer se je *to* zgodilo, naj povemo kaj *malega* od tega sedaj zgodovinskega kraja.

Mesto Sinope (pri Turkih Sinub) leží v Anatolii (Mali Azii) na severnem bregu černega morja na cesti iz Carigrada v Trebisondo (Trapezunt), se prišteva k velikemu pašaliku Angorskemu in ima 8 do 10.000 prebivavcev. Mesto je postavljeno na ožini otoka, ki se v morje raztega. Luka leží na vshodu mesta, varje jo vterjeni nasip, in branijo jo baterije na gradbah, veliko in močno štirivoglato zidovje, ki spominja na čase gerških cesarjev. Na zapadu je druga luka, imenovana Ak-liman (luka bela). Imenitno je bilo mesto to zavolj brodarne (arsenala), kjer so Turki izdelovali svoje vojaške barke (brodove); ta brodarna je edina bila razun Carigradške. Tù so se tesale fregate in veliki brodovi. Okoljno pogorje daja tudi les, ki je prav dober za barke. Inženirji so večidel tujci v službi turški, delavci so Gerki, ki dobivajo po 15—18 krajc. plačila na dan. Gradbe Sinopške luke pa so bile v naj slabšem stanu. V letu 1808 je poslanec francozki, spoznavši imenitnost tega mesta, poslal tjè dva francozka dostojnika in dva poddostojnika, da bi gradbo popravili. Njih perva skerb je bila, postaviti baterije na koncu predgorja, da bi branile vhod v luko. Dalje so postavili nektere manjše gradbe, ktere pa niso bile dovolj dokončane. Te gradbe se čez 40 let niso nič popravile. Rusi so napadli Trebisondo v letu 1807, so pa bili zapodeni, in ker se ni pred mestom Sinope nikdar sovražnik prikazal, so mislili Turki, da je ondi varno pribežališče; al strašno so bili goljufani zavolj svoje zanikernosti. — Mesto Sinope je postavljeno iz stavíva nekega bivšega gerškega mesta, iz ostanjkov Mileških, ki je stalo na ožini, kjer zdaj stojí Sinope. Bilo je rojstni kraj Diogena, glavno mesto Mitridata. Lukul ga je v svojo oblast dobil v 71. letu pred Krist. rojstvom. V hišah so vzidani gerški in paflagonski napisi, raztolčene sohe itd. Sinope, kakor vse druge mesta v Mali Azii, nekdaj tako premožne in v izobraženosti naj perve, so, kar so pod vlado turško, v naj revnišem stanu.

Drave prebivajoči. Predlog ambi je tudi Latinec rabil, ker se mu je glajše glasil, kakor latinski Circumdravi. Ravno v zemlji Ambidravov nahajamo na rimskih spomenikih nar več čisto slovenskih imen, kakor Cuca, Cutio, Plocamus, iz indoslavenskih phallorgij prejetih. Glej naš spis „o Ambidravih.“

Slovanski popotnik.

* „Neven“, lepoznanski zabavni in podučni list, izhaja letos v Zagrebu na stroške „matice ilirske“, in izrečeno je vredništvo dobroznanemu gosp. Jos. Praus-u, bivšemu vredniku „Südslav. Zeit.“ Novi gosp. vrednik, ki je vès mož za to, da se dvigne edini lepoznanski časnik na Jugoslavenskem na večjo veljavo, je razglasil vodila, po kterih če postopati v vredovanju omenjenega lista, in iz kterih previdimo, da bo — z edino izključbo politike — obsegal vse vejice, ki sostavljajo obširno drevo krasnoslovja v prozi in poezii, in bo donašal mnogoverstne podučne in kratkočasne (zabavne) sostavke tudi za ženski spol. Slovstvo (literatura) jugoslavensko sploh bo našlo obširno mesto v „Neven-u“, kteremu pod novim vredništvom pošljemo serčno „dobro došlo!“ Cena za celo leto po pošti mu je 5 fl.

* Tretji natis predelane in popravljene Janežičeve slovenske slovnice za Nemce za šolski in domači poduk pod naslovom: „Leichtfassliche slovenische Sprachlehre für Deutsche zum Schulgebrauche und Privatunterrichte von Anton Janežič“ je prišel te dní v Celovcu na svetlo. Bukev, ki so doživele v kratkem troje iztisov, ni treba na dolgo priporočevati; že to, da sta se dva iztisa tako hitro pokupila, je djansk dokaz, da neutrudljivi gosp. pisatelj je dobro vstregel tistim, ki se želijo učiti prelepi naš slovenski jezik.

* Češki pisatelj gosp. Erben je spisal knjigo pod naslovom „diplomatar“, ki se ravno natiskuje. Ker je delo obširno, bo prišlo še le čez nektere mesce popolnoma na svitlo,

* Gosp. dr. Fr. Ladislav Rieger izdeluje v českem jeziku statistiko austrianskega cesarstva.

* Kollarova „Slavy dcera“ je neki Slovak prestavil v nemško in jo misli v Olomucu na svitlo dati.

* Presv. cesar je blagovolil napraviti stolico madjarskega jezika na praškem vseučilišču.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Tersta 13. jan. Nobena novoletnica nas teržaških Slovencev ni toliko razveselila, kakor tista, ki so jo „Novíce“ perve oznanile, da so namreč milostljivi knezoškof Ljubljanski obljubili pomoč k izdanju popolnega, nam tako potrebnega slovenskega slovnika. Slava, slava, in hvala Jim! — Velike zasluge si bo pridobil tudi vsak, ki bo pomagal na kakoršno koli si bode vižo, da se to imenitno delo kar je naj bolj moč popolnoma izdá. Težavno je scer delo, pa nemogoče ni. Naj večjo težavo so premagali presvitli knez.

Nujte drugo veselo zgodbo: Nek učenec tukajšne gimnazie, Slovenec po rodu, je prošnjo vložil, da bi bil oprosten se učiti slovenščine; ali sl. šolska vradnija ga je zavernila in mu ukazala, se učiti slovenskega jezika in se vsim, predpisanim preskušnjam podvreči. Tako je prav. Slava šolski vradníi! Ako bi se take nespametne prošnje vsliševale, ne bo konca tistih izgovorov, kterih v kancelijah slišimo, ako je treba pisati slovenski in razumeti jezik domači.

Tretja vesela novíca je, da se je visoka vlada usmilila nesrečne siromaščine Istrijanov; cesarske barke jim vozijo žita, in tudi ljudomili teržaški bogati kupci so jim milo pod pasho segli, ker zanje pobirajo žito in dnarje; več njih je 100 do 500 fl. na oltar ljudoljubja položilo. Bog jim poverni!

Iz Notrajnskega 13. jan. Da so pri kopanju železne ceste blizo Úrém jamo našli, ki je Postojnski podobna, in veliko vode v sebi ima, Vam je menda znano. V Planinskem okraju se je pa ena zgodila, ki jo bo dobro v „Novícah“ razglasiti. Neki gospodar pride s svojim vozom iz Tersta proti domu, in ima na vozu dobro skrit polič špirita, s kterim misli doma bolno živinče celiti. V Planini izroči voz in živino svojemu 20 letnemu sinu s poveljem, da naj se pelje domú, in naj nič ne postaja, oče pa gre po svojih opravkih na drug kraj k sodíi. Sin, sicer pošten fant, je žganje silo rad pil, in primeri se, da je skriti cvet na vozu našel. Napije se ga do dobrega. Neki znanec po tisti poti pridši ga je še vidil, ko je na kolenih iz potoka vodo pil, drug človek pa, ki mu nasproti pride, ga že dobí na legnarjih znak ležečega, in ko ga praša, kaj mu je, mu odgovorí: „Bolan sem“. To je bila zadnja beseda nesrečnega mladenča. Domú ga prinesó, za pijanega ga imajo, in skušajo mu s kofetom, mlekom in drugimi domačimi rečmi pomagati, — ali vse je bilo zastonj, preden je 24 ur preteklo, ga je smertna kosa zadela.

Iz Ljubljane. Nemškega gosp. inženirja Prajšna, kteri zavolj drenaže na Krajnsko poklican je čez zimo v Ljubljani ostal, je kmetijska družba naprosila, da po dovoljenju c. k. šolske oblastnije bode v Ljubljanskih šolah (v 3. klasu realne šole, v 2. nadstropju, kjer so nekdaj bogoslovske šole bile) ob nedeljah dopoldne od 10. do 11. ure ob kratkem in djansko razlagal obdelovanje travnikov ali senožet, namreč: kako vodo napeljevati na nje, in kako močirnem moče jemati brez drenaže in z drenažo. Kmetijska družba se nadja, da naši kmetovavci in posestniki travnikov, pa tudi drugi, ki bi utegnili kadaj posestniki biti, bojo radi prišli poslušat to razlaganje, ker smejo prepričani biti, da se ne bojo kesali za to uro. Če pride dovoljenje ed c. k. deželne šolske oblasti že te dní, bo začetek pervo prihodnjo nedeljo, kar bomo oznanili v sabotnem listu.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. ministerstvo notrajnih oprav je ukazalo po vsih deželah pozvediti in prevdarjati: kako bi se dala v prid kmetijstvu postava osnovati, da bi vsak kmetovavec zamogel svoje posestvo bolj vkup spraviti (arondirati) po zameni kakšnih deleč od njegovega posestva ležečih delov z drugimi, ki so tikama ali blizo njegovega zemljiša. Vsak previdi, kako pripravno in neizrečeno dobro bi na vsako stran bilo, ako bi se grunti lepo vkup zložili, al težavno bo o tem pravo zadeti in zlasti termaste glave pod en klobuk spraviti; le po natanko prevdarjeni in po okoljšinah mnogoverstnih dežel osnovani postavi se zamore to zgoditi. — Po ukazu c. k. ministerstva se ne bojo vslišale prošnje za izpušenje iz vojašine (soldašine), ako se uzrokom za izpušenje prošnika že pred uzetjem v vojake (pred asencijo) ne pridobí obveljava. Naj tedaj v vojake preklicani fantje ali njih stariši ali žlahtniki berž takrat, ko se napravljajo konskripčijni listi, ne zamudé na pravem mestu razodeti svoje domače ali druge okoljšine. — Vsled cesarske postave, po kteri naj se jemljejo nižji vojaki po prestani vojaški službi za hlapce, posle, strežaje itd. v civilne službe, se je prerajtalo, da v kancelijah, pri železnicah itd. je tacih sedaj edino le dosluženim vojakom namenjenih služb 25.300. — Vladni Dunajski časnik je naznanil, da vlada za zdaj še ne misli vzeti dnarja na zajem (na pósodo), za prihodnje pa je že vse zagotovljeno za poravnavo deržavnih stroškov. — Na Dunaji si bojo judje zidali nov velik tempelj, kterega stroški so prerajtani na 300.000 fl. — 12. dan t. m. je v Veroni gosp. maršalu Radecki-mu umerla žena, rojena grofinja Strasoldova. — V Eberšwangu v gornji Austrii je unidan neka kmetica po zmoti osolila cmoke z mišico namesto s soljó in je tako zavdala sebe, svojega moža, svojega gosta in troje otrok. To je zopet žalosten dokaz, kako nevarno je mišico postavljati po kuhinjah! — Sliši se, da tudi na spodnjem Štajarskem v okrožju Mariborskem se je prikazala nesrečna goveja kuga. — Sedaj se je začela huda vojska med Rusi in Turki v mali Valahii. 6. dan t. m, je pri vasi Četate, ki leží ob Donavi pol drugo uro od Kalafata, napadlo 18 000 Turkov, večidel konjikov, Anrepov oddelk rusovske armade; ker je izzačetka rusovska ondašnja armada znesla le 6000 vojakov, so zmagovali Turki; ko je pa kmalo pritisnilo več rusovske armade, se je vnela tako huda bitva, ki je terpela tudi drugi dan, da je 3000 Turkov deloma ubitih, deloma ranjenih in vjetih bilo, med kterimi tudi neki paša; koliko je Rusov padlo, se ne vé. Konec te bitve še ni popolnoma znan, ker poznejše telegrafno naznanilo pravi, da so Turki 8. dan t. m. z vso silo spet ponovili napad in 9. t. m. posedli Četate. Berž ko ne je huda vojska zdaj že tudi pri Kalafatu, kjer se bote armadi naj huje prijele. 3. dan t. m. so odrinile tudi vse vojne barke angležke in francozke na černo morje; poveljnika zedinjenih bark sta pred odhodom na černo morje poslala naznanilo Rusom v Sebastopol, da angležko-francozko brodovje gré tje varovat turški svet in turške barke. Ne vé se še, kaj bo rusovski car rekel k temu početju; za gotovo pa se že pripoveduje, da je car overgel vsako vtikovanje druzih vlad v razpor, ki je le med njim in turško vlado; rekel je car, da ne tirja od Turčije nič česar bi po obstoječih pogodbah ne imel pravice terjati; ako se vdá turška vlada temu, naj pošlje pooblastenca v Bukurešt, da se sklene mir. — Serbski knez ne bo tistih 2 pisem razglasil, po kterih je turška vlada vničila varstvo rusovsko nad knežijo serbsko. Odstavljeni knez serbski Miloš stanuje sedaj bliza Serbije na gradovih, ki jih ima v mali Valahii. — Ravno končavši „novičarja“ pride telegrafno naznanilo v Ljubljano, da po strašni bitvi so Rusi Turkom vzeli Kalafat.

Stan kursa na Dunaji 16. januaria 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	$92\frac{7}{16}$ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	$79\frac{1}{2}$ fl.
	$4\frac{1}{2}$ „	$81\frac{7}{8}$ „	Windišgrac. „ „ 20 „	27 „
	4 „	$72\frac{3}{4}$ „	Waldštein. „ „ 20 „	— „
	3 „	55 „	Keglevičeve „ „ 10 „	$10\frac{3}{8}$ „
	$2\frac{1}{2}$ „	46 „	Cesarski cekini	5 fl. 42
Oblig. 5% od leta 1851 B		$110\frac{1}{4}$ „	Napoleondor (20 frankov) .	9 fl. —
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		$88\frac{1}{2}$ „	Suverendor	16 fl. —
Zajemi od leta 1834 . .		228 „	Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1839 . .		$133\frac{3}{4}$ „	na 100 fl. .	$21\frac{1}{4}$ fl.

Srednja cena mernika (pol vagana) **žita**: V *Ljubljani* 14. januar. pšenice domače 3 fl. 25.; banaške 3 fl. 40. — turšice 2 fl. 45. —. soršice 3 fl. —. — rèži 2 fl. 30. — ječmena 1 fl. 50. — prosa 2 fl. 16. ajde 1 fl. 59. — ovsa 1 fl. 20. — V *Krajnu* 16. januar.: pšenice domače 3 fl. 25.; banaške 4 fl. —. — turšice 3 fl. 1. — soršice 3 fl. 5. — rèži 2 fl. 34. — ječmena — fl. —. — prosa 2 fl. 10. — ajde 2 fl. 6. — ovsa 1 fl. 9.

V *Krajnu:* prešiči, funt po 8 kr. — 7 kr.

Slanina (špeh) v bohih cent 23 fl. 30, v ribah 24 fl. 30.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blasnik.*